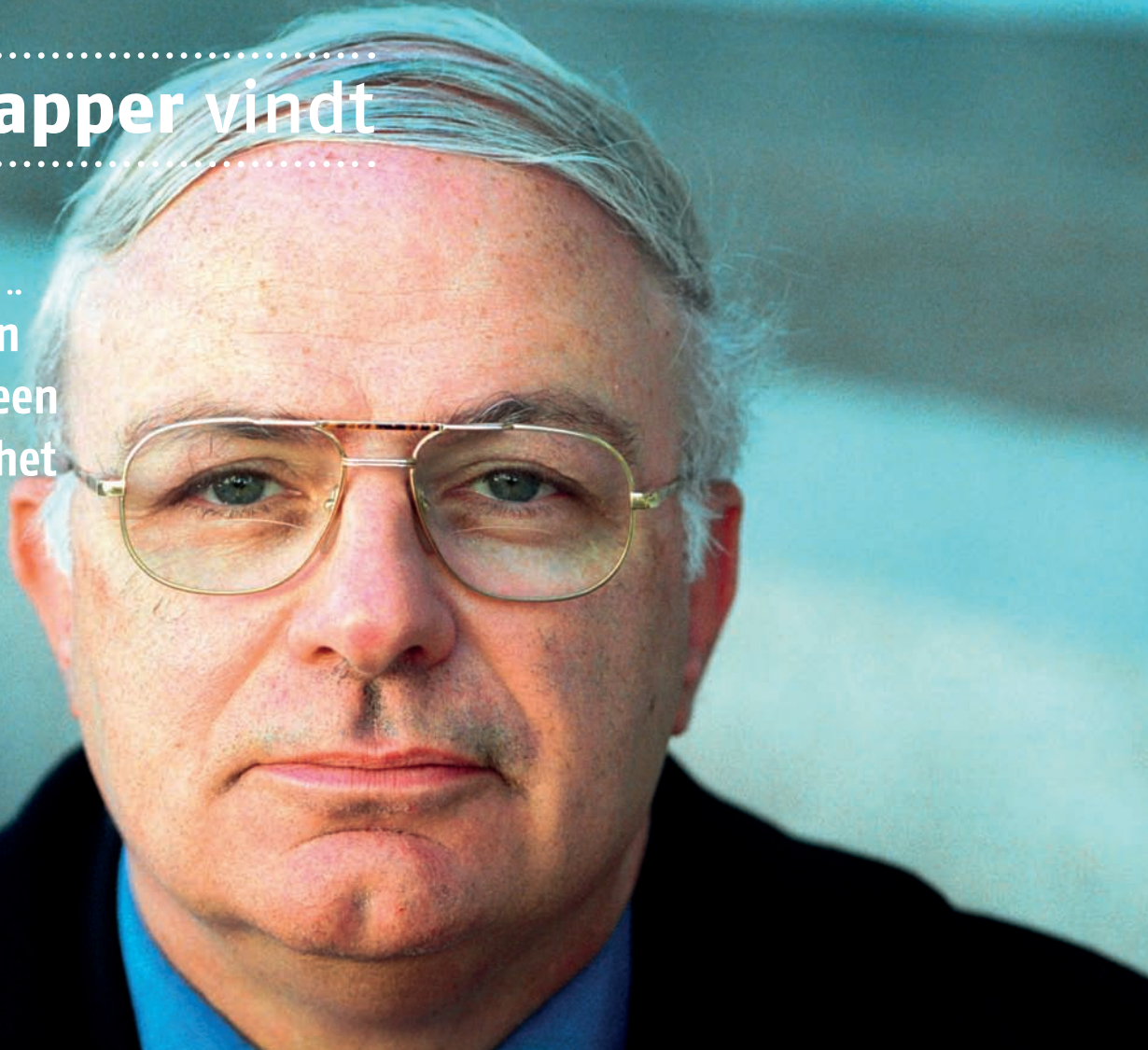

Wetenschapper vindt

Cyrille Fijnaut

'Advocaten klagen vaak dat ze met een achterstand aan het proces beginnen, maar zijn juist bevoorrecht'

'De strafrechtadvocatuur in Nederland heeft wel wat krediet verspeeld. Als je ziet hoe gemakkelijk sommige advocaten plaatsnemen in praatprogramma's en op hoge toon het eigen gelijk opeisen – zonder veel terughoudendheid over de standpunten van officieren van justitie of rechters. Dan ontstaat het beeld dat een deel van de strafrechtadvocatuur weinig maat kent, bij wijze van spreken bereid is alles te doen als het gaat om de cliënt en de eigen glamour.' Aldus de Tilburgse hoogleraar criminologie Cyrille Fijnaut.

.....
Leon Heuts
.....

Fijnaut reageert op de wreveld bij strafrechtadvocaten over de Commissie Evaluatie Afgesloten Strafzaken, (CEAS, ofwel Posthumus II). Deze commissie – waarvan Fijnaut lid is maar geen onderzoek voor heeft gedaan – onderzoekt afgesloten strafzaken op ernstige manco's, maar alleen politie, OM, of wetenschappers kunnen een zaak aandienen. Veroordeelden en advocaten niet. 'Kunstmatig en onnodig', noemt advocaat Mark Oosterveen het. Volgens hem zal een professioneel advocaat niet lichtvaardig naar de commissie stappen als een zaak onherroepelijk is. Maar Fijnaut kan er wel enigermate inkomen dat een andere beslissing is genomen: 'Er zijn officieel twee redenen om advocaten buiten te sluiten. Men wil een derde rechtsgang voorkomen, en

men is bang dat de commissie wordt overvraagd door advocaten. Is dat onterecht? Zouden advocaten zich inhouden? Misschien, maar advocaten zijn, denk ik, zelf mede debet aan het beeld dat dit niet zo is. Natuurlijk is het slechts een klein aantal dat in de media probeert zijn gelijk te halen. Maar ik hoor te weinig dat de Orde van Advocaten of de Vereniging van Strafrechtadvocaten zich expliciet keert tegen deze al te ostentatieve verdediging van cliënten. Dat wekt toch de indruk, terecht of niet, dat er onder advocaten een consensus heerst dat je heel ver kunt gaan in het behartigen van de belangen van je cliënt. Dus ik sluit niet uit dat dit een rol heeft gespeeld in het besluit dat advocaten geen zaak bij de CEAS kunnen aandienen. Men vreest kennelijk dat de commissie wordt overstelpt met aanvragen.'

Cyrille Fijnaut spreekt niet vanuit de ivoren toren. Hij is wetenschapper, maar niet eentje die bang is om ook

.....

‘Geroutineerde en professionele advocaten weten perfect hoe grote strafzaken geconstrueerd worden, en hoe ze daar gaten in kunnen schieten’

.....

in de praktijk de handen uit de mouwen te steken. Het blijkt uit zijn cv: Fijnaut was actief werkzaam bij de politie, en nam later als strafrecht deskundige zitting in vele Nederlandse en Belgische commissies die onderzoek deden naar zware criminaliteit in Nederland en België: de commissie-Van Traa, de commissie-Dutroux, de commissie-Bende van Nijvel, de commissie-beveiling en veiligheid van Pim Fortuyn, om er enkele te noemen. Die maatschappelijke rol levert hem weer wetenschappelijke erkenning op – hij krijgt bijvoorbeeld in december een eredoctoraat uitgereikt van de Universiteit Gent – maar hij heeft in de praktijk ook gezien hoe het beeld van de strafrechtadvocatuur, net als dat van het notariaat trouwens, is veranderd. Van onberispelijke beroepen naar beroepen die niet langer over heel de linie boven elke twijfel zijn verheven. ‘Dit kwam al naar voren in het rapport van de onderzoekscommissie-Van Traa. En het rapport van de Tweede Kamer - commissie die onlangs de verwevenheid tussen onderwereld en bovenwereld heeft onderzocht, roept opnieuw die twijfel op, kennelijk op basis van de feitelijke gedragingen van sommige leden van deze beroepsgroepen. Dit wat negatieve beeld beïnvloedt natuurlijk de besluitvorming en de advocatuur moet zich daarvan bewust zijn. Wat ze trouwens ook wel is, als ik de opeenvolgende jaarverslagen lees.’

Schemergebied

Neem bijvoorbeeld het niet-vernietigen van afgeluisterde, vertrouwelijke ge-

sprekken tussen advocaten en hun cliënten – wat krachtens het verschonningsrecht zo snel als mogelijk zou moeten gebeuren, maar wat in een aantal strafzaken is nagelaten. ‘Ongelooflijk’, aldus Fijnaut. ‘Het staat haaks op alles wat je een rechtsstaat kunt noemen. Een verdachte moet alles vrijelijk met zijn of haar raadsman kunnen bespreken. Maar een advocatenkantoor of een advocaten-telefoon kan natuurlijk ook weer niet een vrijplaats voor criminele praktijken zijn; als een advocaat op goede gronden wordt verdacht van “verwijtbare betrokkenheid” – om een passende term van mijn collega Van de Bunt te gebruiken – bij criminele activiteiten, dan moet hij of zij desnoods kunnen worden afgeluisterd. Ik kan dus goed begrijpen dat een aantal partijen in de Tweede Kamer waarborgen wil dat dit mogelijk blijft. Maar, hoe dan ook, je zit hier in een schemergebied: wanneer af luisteren en wanneer niet? En een besluit om het te doen mag zeker niet lichtvaardig worden genomen. Het is in elk geval goed dat de advocatuur en het Openbaar Ministerie onlangs afspraken hebben kunnen maken over nummerherkenning.’

Een ander heikel punt is de aanwezigheid van advocaten bij of vóór het eerste politieverhoor van verdachten. Actueel, nu het Straatsburgse Hof in het zogeheten Salduz-arrest de verklaring van een verdachte heeft gekraakt omdat deze zonder raadsman is verhoord. Welke gevolgen moet die uitspraak hebben voor Nederland? Fijnaut, die meerdere omvangrijke rechtsvergelijkende onderzoeken heeft gedaan naar het recht van verdachten op de aanwezigheid van een raadsman tijdens het politieverhoor, is het eens met de interpretatie van de Hoge Raad. Ik ben het ermee eens dat in het Salduz-arrest niet kan worden gelezen dat de verdachte het recht heeft op bijwoning van het politieverhoor door zijn of haar raadsman. Maar er moet wel een consultatierecht zijn: de verdachte moet de mogelijkheid hebben om vóór het eerste verhoor te overleggen met zijn of haar advocaat. Hier heb ik jaren geleden al voor gepleit. Zeker verdachten die geen enkele ervaring hebben met politie en justitie, moeten dat consultatierecht krijgen. Maar ik ben tot nader order niet voor de aanwezigheid van een advocaat

tijdens het verhoor zelf. Een verhoor is niet hetzelfde als iemand horen – het is nu eenmaal een dwangsituatie. Om de verdachte niet onevenredig te benadelen, ben ik sinds lang ook al voor audiovisuele registratie van het politieverhoor, zeker in belangrijke zaken of zaken met kwetsbare verdachten. Dan kan de rechter altijd zelf beoordelen – bij een klacht van de verdachte dan wel de verdediging – of het verhoor al dan niet op een passende manier heeft plaatsgevonden.’

‘Advocaten klagen vaak dat ze met een achterstand aan het proces beginnen. Maar ze zijn juist bevoorrecht. Het is in veel grote strafzaken – zeker in de hoek van georganiseerde en professionele misdaad – om allerhande redenen vaak heel moeilijk een gerede verdenking ook bewijstechnisch hard te maken, om adequaat bewijs te verzamelen. Het is daarentegen relatief gemakkelijk, als je het dossier hebt, om daar kritiek op te leveren. Het verhaal over de achterstand van advocaten is niet reëel – zeker geroutineerde en professionele advocaten weten perfect hoe grote strafzaken in Nederland in het algemeen geconstrueerd worden, en hoe ze daar gaten in kunnen schieten. Ze zitten juist in de zetel.’

.....

‘Het is moeilijk een gerede verdenking bewijstechnisch hard te maken maar gemakkelijk, als je het dossier hebt, om daar kritiek op te leveren’

.....